

JU Muzeji i galerije Budve

ТРЕЋИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СИМПОЗИЈУМ

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША

Интертекстуална интерпретација

27–28. фебруар 2018.

Будва – Режевићи – Петровац на Мору

Књига сажетика

Будва, 2018.

ТРЕЋИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СИМПОЗИЈУМ

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША

Инт̄ер̄т̄екст̄уална инт̄ер̄прет̄ација

27–28. фебруар 2018.

Будва – Режевићи – Петровац на Мору

Књига сажет̄ака

Будва
2018.

САДРЖАЈ

Уводна ријеч	7
Програм скупа	9
Сажеци	13
Биљешке	48

УВОДНА РИЈЕЧ

Сачувати од заборава лик и дјело Стефана Митрова Љубише (1822–1878), најзнаменитијег Будванина и Паштровића, задатак је којем је, кроз различите програме и активности, ЈУ Музеји и галерије Будве годинама посебно посвећена. Свјесни смо да и поред напора које у складу са својом дјелатношћу свакодневно чинимо да се валоризују и афирмишу Љубишино стваралаштво и дјеловање, с обзиром на њихов значај, без научног, мултидисциплинарног приступа свеукупној Љубишиној оставштини не можемо успјешно обавити задатак. Због тога смо прије двадесет година кренули с организацијом научних симпозијума. Тако је 1998. године, у сарадњи с ЈУ Спомен дом „Режевићи“, у Будви и Режевићима организован дводневни симпозијум, чија је тема „Књижевно дјело Стефана М. Љубише – ново читање“ окупила еминентне научне раднике и познаваоце Љубише из региона. Други међународни мултидисциплинарни симпозијум установа је уприличила у Будви 2002. године, с темом „Стефан Митров Љубиша у контексту медитеранске културе“, на којем су своја саопштења представили врсни стручњаци и љубишолози.

Овогодишњи, трећи по реду, међународни и мултидисциплинарни научни симпозијум о Љубиши – „Стефан Митров Љубиша: интертекстуална интерпретација“ – према приспјелим радовима даће значајан допринос тумачењу и разумијевању Љубишине свестраности и комплексности у оквирима савремене научне мисли.

Будва, фебруар 2018.

Организациони одбор

Трећи међународни научни симпозијум

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША:
ИНТЕРТЕКСТУАЛНА ИНТЕРПРЕТАЦИЈА

27–28. фебруар 2018.

ПРОГРАМ

Уторак, 27. фебруар 2018.

Модерна галерија, Будва

- 10.00 **Свечано отварање симпозијума**
Поздравне ријечи гостију и домаћина
Српско пјевачко друштво „Јединство“, Котор
- 10.30 Коктел
- 11.00 **Прва сесија (председава проф. мр Вида Огњеновић)**
Акад. Злата Бојовић
*Метатекст и међутекстуално надовезивање у њрози
Стефана Митровој Љубише*
Проф. др Душко Певуља
*Причања Вука Дојчевића и причања Симеуна Ђака: извори и
разлози њричачке страси*
Др Зоран Живковић
Кањош Мацедонових јунак наших дана

Mr Перивоје Поповић

*Светло тројсјиво књижевне Црне Горе – Хејош, Марко и
Љубиша – између класике и шoталмoдернизма*

Проф. др Марко Недић

*Стефан Мићров Љубиша / Данило Киш – интeртекстуалне
паралеле*

Дискусија

14.00 Ручак за учеснике

17.00 **Друга сесија (председава акад. Злата Бојовић)**

Проф. др Радмило Маројевић

*Стефан Мићров Љубиша као ирeрeђивач и коменџајор
Горског вијенца*

Проф. др Марија Летић

О ирeводилачком раду Стефана Мићрова Љубише

Проф. др Гојко Челебић

С. М. Љубиша дигломаџа

Дискусија

19.00 **Представљање новог издања**

Љубишине приповјести „Скочидјевојка“

прир. др Мила Медиговић Стефановић (Просвета, Београд, 2017)

Учествују: проф. др Вида Огњеновић, др Божена Јелушић, Радмила
Кнежевић (драмска умјетница) и Станка Станојевић (модераторка)

19.40 Коктел

Сриједа, 28. фебруар 2018.

10.00 **Трећа сесија (председава акад. Ненад Вуковић)**

Спомен дом „Режевићи“

Проф. др Вида Огњеновић

Драмски ајон у иривeдeном моделу С. М. Љубише

Проф. др Валентина Питулић

*Светло и ирoфано у иривeдeачкој ирoзи Стефана Мићрова
Љубише*

- Доц. др Владан Бартула
„Скочиђевојка“: жртвовање или тријех
- Проф. др Сениша Јелушић
Психологија и религија у Љубишким Приповијестима
 Дискусија
- 12.00 Обилазак манастира Режевићи
- 13.00 Ручак за учеснике
- 16.00 **Четврта сесија (председава проф. др Радмило Маројевић)**
 Спомен дом „Црвена комуна“
 Акад. Ненад Вуковић
Лексичка слојевитост у триповијести „Проклети кам“
Стефана Миширова Љубише
- Проф. др Миодраг Јовановић
Језик Љубишких Причања Вука Дојчевића у поређењу с
мишировским говором
- Мр Божена Јелушић
Семантика и тријархалних модела у Љубишиној
„Скочиђевојци“
- Проф. др Милијана Симоновић
Симболичка вредност мотива млетачке архитектуре у
триповедању Кањоша Мацедоновића
- Мр Милун Лутовац
Наратор Медитерана – Стефан Миширов Љубиша
 Дискусија и завршна ријеч
- 19.00 **Отварање документарне изложбе фотографија Свадбени**
споменар Мишировића, концепт др Мила Медиговић
Стефановић (сарадња са Удружењем Паштровића и пријатеља
 Паштровића у Београду „Дробни пијесак“)
 Изложбу ће отворити Јелена Ђуровић
- 19.30 Коктел
- 20.00 Вечера за учеснике

САЖЕЦИ

МЕТАТЕКСТ И МЕЂУТЕКСТУАЛНО НАДОВЕЗИВАЊЕ У ПРОЗИ СТЕФАНА МИТРОВОГ ЉУБИШЕ

У прилогу се анализирају неки од битних поступака у прози С. М. Љубише који су били од велике важности у остваривању његових поетичких начела и његовог поимања функције књижевног дела колико у сижејним, толико у стилотворним оквирима.

Уочава се неколико варијаната ауторовог повезивања с другим књижевним текстовима, непосредног и посредног (с ауторском књижевношћу, мемоарским записима савременика и сл., и у великој мери с народном књижевношћу). У тим варијантама откривале су се блискости с туђим текстовима, као и веома развијени начини њиховог преношења: метатекст, развијање метатекста, међутекстуално надовезивање, надовезивање на основни метатекст, имитација, редукција, коментар, алузија и др., жанровско преношење. Посебно се издваја поступак инкорпорирања у текст усмених форми (паремиија), који је С. М. Љубиша разграно у неколико праваца у приповеткама и у „причањима“ Вука Дојчевића.

У раду се указује на то да је аутор неким својим књижевним поступцима пратио специфичне књижевне токове свога времена, али да је, истовремено, сопственом интуицијом и осећањем за суштину комуникације између писца и књижевног дела остваривао своје замисли, поетичке, литерарне (списатељске и стилистичке), филозофске, поучне, патриотске, људске. Из тог односа се сагледава функција метатекста (у ширем значењу) у прози С. М. Љубише.

Проф. др Душко Певуља
Бања Лука

ПРИЧАЊА ВУКА ДОЈЧЕВИЋА И СИМЕУНА ЂАКА: ИЗВОРИ И РАЗЛОЗИ ПРИЧАЛАЧКЕ СТРАСТИ

У раду се истражују и анализирају поетичке, приповједачке и стилско-језичке сличности и разлике чувене књиге Стфана Митрова Љубише *Причања Вука Дојчевића* и приповједачког циклуса Петра Кочића чији је главни јунак Симеун Ђак. Иако су два јунака везана за различита времена и иако Љубиша и Кочић успостављају различите односе према поетичкој процедури реализма (први ствара на њеном почетку, други на заласку), између њихових јунака и слике свијета која се успоставља у назначеним дјелима постоје упадљиве подударности, које откривају очигледне сличности у умјетничкој инспирацији. Најснажније их повезују мотиви причања и неукротива енергија причалачке страсти.

КАЊОШ МАЦЕДОНОВИЋ ЈУНАК НАШИХ ДАНА

У раду „Кањош Мацедоновић јунак наших дана“ кроз задати интертекстуални оквир настојим да укажем на битне књижевно-уметничке разлоге који дело Стјепана Митрова Љубише чине драгоценим делом наше културне оставштине за будућност. У свом књижевном делу Љубиша је показао приврженост и пуну свест о припадању својим Паштовићима, чиме је у исти мах постао први писац који је наш језик и нашу књижевност довео у пределе Медитерана и наш свет уједно учинио делом медитеранског света. Захваљујући Љубиши наша приповедачка уметност први пут се природно и уверљиво нашла у сунчаним амбијентима древних маслињака, покрај мора јужног Јадрана и обрела на плочницима његових познатих медитеранских градова.

Експресивни и богати језик, приповедачка умешност и занимљивост, као и аутентичност паштровске традиције, учинили су *Приповијести* Стјепана Митрова Љубише делом којем време ништа не одузима ни од лепоте ни од актуелности.

Утврђујући вредности Љубишиног дела кроз однос класичног и модерног показује се да Љубиша припада оним, не само нашим, најзначајнијим писцима који својим приповедањем потврђују суштински значај књижевности као незаменљиве квинтенсенције људског духа.

СВЕТО ТРОЈСТВО КЊИЖЕВНЕ ЦРНЕ ГОРЕ
– ЊЕГОШ, МАРКО И ЉУБИША ИЗМЕЂУ КЛАСИКЕ
И ТОТАЛМОДЕРНИЗМА

Несумњиво је да Његош, Марко Миљанов и С. М. Љубиша представљају стваралачке темеље Црне Горе, и то не само на књижевном плану.

Појам Свето Тројство, као такав, у овој прилици за књижевну науку и не мора да буде сасвим прихватљив, али његове специфичне моћи сежу и у овом случају, без остатка, у димензије дубоког књижевног промишљања по себи.

Његош – из Старе Црне Горе, Марко Миљанов као Брђанин и Стефан Љубиша, медитерански аутентични зрак Приморја и Боке – симболи су који надмашују трајање по обичности и то је њихова наднаравна блискост и тиме се осипавају и књижевни потомци, рецимо Пекић, Раичковић и Киш или актуелни свјedoци мјере данашњег времена Ранко Јововић, Милица Краљ или Момир М. Марковић, рецимо.

Појам класика не подразумеива било каква *нова читања*, али приликом презентације система *пoтoтaлмoдeрнизма* неминован је тзв. *крајњи курс* који казује да је ријеч о особеном трајању и континуираном усавршавању нових појава и дјела у позитивној корелацији узора, а не у негацији или непризорној деконструкцији и детронизацији величине трајне вриједности.

Проф. др Марко Недић
Београд

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША / ДАНИЛО КИШ
– ИНТЕРТЕКСТУАЛНЕ ПАРАЛЕЛЕ

Аутор у овом раду анализира и пореди сегменте књижевног дела два значајна домаћа књижевника – Стефана Митрова Љубише и Данила Киша. Упркос томе што су живели и стварали у различитим временима и контекстима, одређене интертекстуалне паралеле између литерарног стваралаштва Љубише и Киша ипак је могуће подвући, што ће бити представљено.

Проф. др Радмило Н. Маројевић
Београд

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША КАО ПРИРЕЂИВАЧ И КОМЕНТАТОР *ГОРСКОГ ВИЈЕНЦА*

Критичари његова времена били су сурови према Стефану Митрову Љубиши, а његово издање је први коментар, прво латиничко издање и прво које је транскрибовано са старе графије и ортографије. Његове грешке су касније исправљене, а неки коментари су драгоцјени јер је Љубиша био Приморац, из Паштровића, из најближег сусједства тадашње Црне Горе, а једини је од коментатора био Његошев савременик (млађи). У предговору (*Čitaosem*) приређивач најављује: „Ja sam naumio i ostale umotvorine vladicine jednu po jednu ovako prenijeti i razjasniti.“ Та друга издања нису се појавила (погодили сте зашто).

Проф. др Марија Летић
Сарајево – Пале

О ПРЕВОДИЛАЧКОМ РАДУ СТЕФАНА МИТРОВА ЉУБИШЕ

Тема овог излагања јесте до сада мало истражени преводачки рад Стефана Митрова Љубише. Иако Стефана Митрова Љубишу књижевна историја првенствено изучава као значајног књижевника XIX вијека, треба истаћи и његов преводачки рад. Овдје ћемо се фокусирати на његове преводе-препјеве Ариостових сатира и Дантеове „Смрти Уголинове“. Осврнућемо се и на његов чланак на италијанском језику „La chiesa Greco-Orientale in Dalmazia“. Циљ је да покажемо да је Стефан Митров Љубиша одлично познавао италијански језик и италијанску културу, али и језичко наслеђе и дух своје књижевности, нарочито усмене поезије.

С. М. ЉУБИША ДИПЛОМАТА

Студија „С. М. Љубиша дипломата“ има за предмет дипломатски рад писца, посматран у свјетлу утицаја који у његово дјело стижу из области и радијуса дипломатске активности. Дипломатија – у ширем смислу посланичка мисија у аустроугарском Рајхстагу шездесетих и седамдесетих година XIX вијека – фигурира као интертекст, историја утицаја не само на текст него и на његову инспирацију и рађање.

Представљање Боке Которске и Приморја, скупа с послаником, дипломатом, такође писцем, грофом Ђорђем Војновићем, за Љубишу је било богато искуство у смјеру који га највише интересује – просвјета и политичке слободе народа у крајевима под туђом влашћу.

Студија се бави Љубишином дипломатском активношћу од уласка у политику 1861, до краја посланичке каријере, у другој половини седамдесетих година XIX вијека, и доноси у стручној литератури досад необјављене, непознате појединости о политичком раду писца.

ДРАМСКИ АГОН У ПРИПОВЕДНОМ МОДЕЛУ С. М. ЉУБИШЕ

Да би на известан начин осведочио документарну аутентичност својих приповедака, Љубиша наводи по имену казиваче који су сачували не само причу него и начин на који их је потомству оставио први причалац Вук Дојчевић, који је заправо речима приказивао сопствене доживљаје.

Писац је на тај начин нагласио да су то исповедне приповести засноване на истинитим догађајима, виђеним из близине очима учесника, и опричане као живе успомене на преживљене муке, невоље или радости избављења.

Тај казивач дакле непосредно сликовито представља извесна збивања слушаоцима, чију пажњу мора да привуче и одржава како богатством садржине, тако и говорном вештином, речитошћу, убедљивим извођачким начином и занимљивом палетом речи. Његове приче су у суштини разуђени драмски монолози. У њима је много обрта, сукоба, драмске напетости, опасних ситуација и чудних исхода. Говорећи о њима, он у сећање активно призива и своја болна искуства, страхове, домишљања, усхићења и случајне срећне исходе.

Према Љубишином схватању, жељена драматика приче, којом би слушаоци били потпуно заокупљени, лежи заправо у извођачкој снази усменог казивача, те се зато, према сопственим речима, трудио да се код народног казивача – рапсода сачувају народски „начин причања и облици говора“.

Отуда се његови књижевни јунаци доимају као драмски јунаци, чији је извођачки говорни наступ најважнија изражајна карактеристика приповести.

Проф. др Валентина Питулић
Косовска Митровица

СВЕТО И ПРОФАНО У ПРИПОВЕДАЧКОЈ ПРОЗИ СТЕФАНА МИТРОВА ЉУБИШЕ

У поетици Стефана Митрова Љубише уочавамо слој традиционалне културе у којем доминира однос између светог и профаног. У раду ћемо показати шта се у подтексту Љубишиног стваралаштва означава као сакрални, а шта као профани простор, полазећи од Мирче Елијадеа, за кога је означавање ова два појма својство свих цивилизација које су прошле пут „хомогенизовања нехомогених простора“ у смислу стварања услова за нормалан живот.

С обзиром на то да је Стефан Митров Љубиша стварао на фону колективног наслеђа, показаћемо како у његовом делу, на личном и колективном плану, функционише однос ове две супротстављене категорије и која је њихова функција у пишчевом приповедачком опусу, имајући у виду однос ми–они, хтонско–соларно, светлост–тама.

Доц. др Владан Бартула
Сарајево – Пале

„СКОЧИЂЕВОЈКА“: ЖРТВОВАЊЕ ИЛИ ГРИЈЕХ

Знаменити догађаји, разговори и мишљења, начин живота, врлине и пороци људи из отаџбине Стефана Митрова Љубише, предмет су његове књижевне обраде, с циљем да се све то не заборави, већ упамти и у приповиједној форми преда покољењима која долазе. Досадашња истраживања Љубишиног књижевног дјела показују да постоје три конститутивна елемента његове поетике: историја, етнографија и елементи усменог предања. Намјера нам је да се у овом раду позабавимо и четвртим, метафизичким елементом Љубишине прозе и да на примјеру „Скочиђевојке“ анализирамо и овај аспект текста у компаративном контексту.

ПСИХОЛОГИЈА И РЕЛИГИЈА У ЉУБИШИНИМ ПРИПОВИЈЕСТИМА

У раду се најприје интерпретира мање позната, краћа Љубишина приповијест „Суд добрих људи“, из теоријског угла могућности трансформације жанра – прозни у драмски текст. Битна карактеристика структуре приповијести јесте у њеној дијалошкој форми, посредством које је у потпуној мјери конституисана у оквирима за Љубишу нипошто карактеристичног драмског жанра, прецизније драмолета. Главни протагонисти дијалога, Голуб и Вук, тумаче се у контексту „реторике дијалога“, при чему је у првом плану анализа психолошке и религијске семантике јунака. Аналоган поступак, када је ријеч о семантичкој равни текста, примјењује се у тумачењу жанровски сасвим различите приповијести „Проклети кам“. Аналитичка пажња сада је усмјерена на два опозитна лика, Мијата и Душка, који управо у психолошком и религијском смислу достижу посебну књижевну вриједност. За потоњу приповијест показује се значајним промишљање Вукове дистинкције између историје и фикције, која, како аутор доказује, има своје утемељење у гласовитој деветој глави Аристотелове *Поетиике* (9.1451a38–b7).

ЛЕКСИЧКА СЛОЈЕВИТОСТ У ПРИПОВИЈЕСТИ „ПРОКЛЕТИ КАМ“ СТЕФАНА МИТРОВА ЉУБИШЕ

Приповијест „Проклети кам“, названу грбаљска, Љубиша је временски смјестио на крај XV вијека (четири вијека у прошлост). Данас приповиједањем врсног аутора стварамо слику о нечему што се у живом говору чувало и преносило четири вијека. Шта се намеће филологу (лингвисти) послије читања? Намеће се језик: одређена замршеност, али и љепота наравије, богатство лексике и реченичних конструкција узетих из живог језика, али и оних у којима се препознаје пишчево умијеће. Осим домаће (словенског поријекла) лексике приповијест је проткана турцизмима (управо оријентализмима: ријечима из арапског, турског и персијског језика, а посебно је питање којим су путем оне долазиле: да ли с Османлијама или преко Медитерана), латинизмима, италијанизмима, далматизмима (заборавља се изумрли далматски језик, а познато је да су у другој половини XIX вијека изумрли посљедњи становници балканске јадранске обале који су говорили далматски – треба се позвати на врсног романисту Петра Скока), као и црквенословенским ријечима и ријечима из грчког језика. Приповијест обилује ријечима названим историзми, архаизми, неологизми. Љубиша нас наводи да се позабавимо слојевитошћу лексике и животом на тим просторима осликаним том лексиком.

ЈЕЗИК ЉУБИШИНИХ ПРИЧАЊА ВУКА ДОЈЧЕВИЋА У ПОРЕЂЕЊУ С ПАШТРОВСКИМ ГОВОРОМ

У настојању да што боље представи потенцијал једнога језика Љубиша је, како је лично истицао, у своја дјела вјерно преносио народни израз. Оквирна фабула и њен главни лик у *Причањима Вука Дојчевића* постављени су у давно вријеме, у XV вијек, при чему су лингвисти превише истицали да Дојчевић говори изворним народним језиком. Да постављени циљ није лако остварити, пошто је приповиједање могло добити и неке туђе језичке примјесе, свјестан је био и сам писац. Зато је најважнији задатак нашег рада утврђивање степена присуства дијалекатских особина у језику *Причања Вука Дојчевића*, а с друге стране, препознавање црта које Љубишино дјело одвајају од дијалекатске базе пишчевог завичајног паштровског говора (о којем смо написали монографију), и представљају литераризирање језика које је водило стварању новог књижевног језика – по моделу Вука Стефановића Караџића.

Читајући *Причања Вука Дојчевића*, и ексцерпирањем грађе, учили смо да се језик овог дјела одликује недосљедношћу низа језичких особина (непотпуна заступљеност јекавског јотовања, варирања у вези са позиционом замјеном старога *јайџа*, неједнак фонетизам везника *као*, различита употреба вокалске групе *-ао*, неједнак фонетизам прилога *још*, неједнак фонетизам појединих именица и придјева, појава вокалног *р* у ријечима у којима се у савременом језику не налази, неуједначена употреба консонанта *х*, неједнако спроведени процеси асимилације и дисимилације сугласника итд.). Неке од ових појава, о којима филолози још нијесу дали коначну ријеч, биће анализирани у нашем раду.

Мр Божена Јелушић
Будва

СЕМАНТИКА ПАТРИЈАРХАЛНИХ МОДЕЛА У ЉУБИШИНОЈ „СКОЧИЂЕВОЈЦИ“

Рад испитује родне улоге у приповијести „Скочиђевојка“, које се јављају у оквирима тада могућег хоризонта очекивања и разумијевања. Међутим, једном успостављена процјена класичне вриједности Љубишиног дјела (барем у оквиру црногорске и такозване регионалне књижевности) не може и не смије подразумијевати интернализовање доминантних вриједносних модела Љубишиног времена и данас још увијек доминантног патријархата и владајућег хетеронормативног приступа роду. У том смислу се испитују јунакиње „Скочиђевојке“; прилази им се с различитих позиција, почев од тога да су одраз традиционалног патријархалног модела, до тога да се у њима крије субверзивни потенцијал за једно другачије промишљање питања рода. Посебан рукавац тумачења у оквиру ове теме јесте укрштање приватног и јавног, историјског и личног, високог и ниског у Љубишиној приповијести, као и семантика њених водећих мотива.

СИМБОЛИЧКА ВРЕДНОСТ МОТИВА МЛЕТАЧКЕ АРХИТЕКТУРЕ У ПРИПОВЕДАЊУ КАЊОША МАЦЕДОНОВИЋА

Пратећи традицију разумевања опсега појма интертекстуалност првих теоретичара који се њиме баве (Кристева, Барт, Рифатер, Калер, Штирле) у проширеном оквиру врсте медија два текста / дела у дијалогу унутар новог уметничког дела (општа интертекстуалност), у раду се разматра значај интермедиијалног корпуса за разумевање идејног слоја дела „Кањош Мацедоновић“ С. М. Љубише. Истражује се до које мере писац, преневши књижевне технике на протагонисту своје приповетке – наратора, имплементирајући у дело друга чулна искуства, визуелним, ликовним представама ентеријера млетачких грађевина успева да структурално и композиционо поткрепи и утемељи основну идеју дела. У мрежи осталих аутохтоних и из фолклора наслеђених приповедних вештина, али и богатог потенцијала других метатекстуалних слојева, слика и симбола, мотиви венецијанске архитектуре и њихова симболичка сврховитост читавају се као аутономна и оригинална пишчева надоградња већ одређене дуалне конструкције приповетке. Компоновани и уграђени у целину на важећем принципу контраста, они прате и постижу поетичку аналогију са спознајном нити приче. Тиме се приближавамо циљу рада – визуелни, тј. ликовни свет књижевног дела (овде цитиран кроз кратке а ефектне мотиве реалног географског подручја, тј. његове архитектуре), има симболичку и текстуалну моћ да подржи гносеолошку позадину и да се одвоји од нивоа миметичког приказивања хронотопа.

НАРАТОР МЕДИТЕРАНА СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША

Догађаји у Љубишиним *Приповијестима* и *Причањима* одвијају се широм Медитерана, и то у временском размаку од четири вијека. Та чињеница је за истраживаче простора и времена, значајних елемената структуре Љубишине прозе, увијек била сложен проблем, који још није ријешен. Теорија књижевности пресеке простора и времена – хронотопе дефинише „као узајамност временских и просторних односа онако како су уметнички дати у књижевности“ (Лотман 1976).

Ове теоријске премисе настале су на искуству умјетничких дјела којима припадају и Љубишина. Међутим, његов однос према категоријама времена и простора не потиче из теоријских сазнања која су у вријеме његовог стварања била скромна, већ из његовог дара, интуиције и познавања традиције и свог завичаја.

Љубишини јунаци егзистирају између Цариграда и Венеције, центара цивилизација, који су на подручју Боке, Паштровића и Црне Горе вјековима доминирали и остављали дубоке трагове.

То је, у ствари, простор Медитерана који у Љубишином дјелу не постоји само геофизички него и вишеслојно, симболички, асоцијативно, културно-историјски и документарно-архивски. У таквом сложенем простору постоје, као кругови и његове константе, специфични простори унутар медитеранске атмосфере: ривалство Истока и Запада, антагонизам између грађанске (развијеније) и традиционалне (патријархалне) културе, негирање вриједности грађанске културе (и обрнуто) у духу увријеженог народног мишљења. Све ове релације и још много других садржи Љубишино дјело па, и поред његових темељних истраживања, још није урађена ни дефинисана карта Љубишиног простора.

БИЉЕШКЕ

Издавач

ЈУ Музеји и галерије Будве

За издавача

мр Луција Ђурашковић

Главни и одговорни уредник

мр Луција Ђурашковић

Уредник издања

Душан Медин, МА

Организациони одбор

мр Луција Ђурашковић

Маријана Мартиновић

Ђорђе Бољевић

мр Драган Мијач

Милица Станић Радоњић, МА

Милена Лековић

Душан Медин, МА

Коректура

Мирослав Каровић

Катарина Пиштељић

Дизајн

Јасмина Живковић

Штампа

Биро Конто, Игало

Тираж

100

CIP – Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-86-433-0071-8

COBISS.CG-ID 35044112

ISBN 978-86-433-0071-8

9 788643 300718